

ՄԱՅԻՆ

ԿԱՆԱՆՑ ՅԱՏՈՒԿ

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ ԶԱՐԱԹԱԹԵՐԹ

ԳՐԱԿԱՆ, ԳԵՂԱՐՈՒՆԵՍՏԱԿԱՆ

ԱՌՏԵՆ, ՏՆՏԵՍՈՒԹԵԱՆ, ՆՈՐՈՑԹԻ

ԶԵՌԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏՈՒԹԵԱՆՑ

ԿԱՆԱՑԻ ՀԱՐՑԵՐՈՒ ԵՒ ԱՇԽԱՐՀԻՆ ԻՐԵՐՈՒ

ԺԹ. ՏԱՐԻ

Նոր Շրջան, Թ/Լ 46

ՅՕԴՈՒԱԾՆԵՐ ՈՒՆԻՆ

ՏԻԿԻՆ ԱԶՆԻՒ ԴԵՒՈՆԴԵԱՆ

ՕՐԻՈՐԴ ԱԼԻՍ ՀՈՂԱՍԱՐԵԱՆ

ՕՐԻՈՐԴ ԱՐՓԵՆԻ ՆԱՀԱՊԵՏԵԱՆ

ՕՐԻՈՐԴ ՆԻՆԻ

ՕՐԻՈՐԴ ԶԱՊԷԼ ԶԱՔԱՐԵԱՆ

ՏԻԿԻՆ ՍՐԲՈՒՀԻ ՔԻԻԶԻԻՔԵԱՆ

ՕՐԻՈՐԴ ՄԱՌԻ ՆԵՐՍԷՍԵԱՆ

ՕՐԻՈՐԴ ԼՈՒՈՒԱՐԵՐ ԹԱՂԻՔԵԱՆ

ՕՐԻՈՐԴ ՔՐԻՍՏԻՆԷ ՄԵԼԻՔԵԱՆ

ԵՒ

ՕՐԻՈՐԴ ՄԱԹԻՆՏ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ

Գ/ն 40 փարա

Տպագրութիւն ԾԱՂԻԿ, Կալաթա.

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

ՊՈԼՍՈՑ ՀԱՄԱՐ

Տարեկան 50 դրուշ. Վեցամսեայ 25 շրուշ :

ԳԱԻԱՌՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ

Տարեկան 54 դրուշ. Վեցամսեայ 27 շրուշ :

ՍՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ ՀԱՄԱՐ

Տարեկան 12 ֆրանք :

Ծանուցման, բաժանորդագրութեան եւ թերթին վերաբերող ամէն կարգի գործառնութեանց համար դիմել մի՛ միայն՝

{زاغيك غزته سي}

درعليه ده غلطه ده قورشونلى خاندۀ نومرو ۷

Շ Ա Բ Ա Թ Ա Թ Ե Ր Թ «Ծ Ա Ղ Ի Կ»

Կ. Պոլիս, Ղալաթիա, Գուրչուշու խան, թիւ 7

JOURNAL "DZAGHIK,"

Constantinople, Galata, Kourchoum Han, N° 7.

ՏԻԿԻՆ ԶԱՊԵԼ

ՎԵՐԱԴԱՐՁԱԾ

Ձեւ ու կարի մէջ իր ունեցած համաւուժ ծանօթ Տիկին ԶԱՊԵԼ, որ վերջերս Եւրոպա գացած էր նոյն ճիւղին մէջ իր ունեցած զարգացումը կատարելագործելու համար, Académie de Coupeի փայլուն մէկ վկայականով մայրաքաղաքս հասած է եւ երկու չաբաթէ ի վեր հաստատուած է Բերա, Մեծ փողոց, Սանթա Մարիա եկեղեցիին դէմ թիւ 418 արարթըմանը, ուր մեծ արհեստանոց մը հիմնելով սկսած է յանձնարարութիւններ ընդունիլ արդէն իսկ, բազմաթիւ հարուստ ընտանիքներէ : Իր հետ բերած է նաեւ Եւրոպայէն ամառնային կերպասեղինաց ճոխ մթերք մը զոր իր յաճախորդուհիներուն տրամադրութեան ներքեւ դրած է :

6-13

ԲՈՊԵՐԴ ԳՈԼԷՃ

Վարժարանիս յառաջիկայ տարեշրջանը կը սկսի 28/10 Սեպտ. Բշ. օր : Կարգադրութիւններ եղած են վաճառականական ուսումը բաղձացուած կատարելութեամբ աւանդելու համար : Վարժարանիս մասնաւոր բժիշկը՝ ուսանողներու առողջութեան, մարմնաւարդներուն և խաղերուն, ինչպէս նաեւ վարժարանիս ընդհանուր առողջապահական վիճակին վրայ կը հսկէ : Մարմնամարզի նոր եւ գեղեցիկ մասնաւոր շէնք մը կառուցուած է նորոգապէս, իր մէջ ունենալով մարմնամարզի ամէն տեսակ գործիքներ, վերջին դրութեանց համաձայն : Երեք տարիէ ի վեր բացուած է նաեւ փոքր շէնք, ուր կ'ընդունուին մինչեւ 10 տարեկան աշակերտներ : 2-8

ՇԱՀԻԿ

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

(630) ԺԸ. ՏԱՐԻ - ԹԻԻ 46

20 ՅՈՒԼԻՍ 1906

“ԻՆՉ ՊԻՏԻ ԸՆԵՆՔ ՄԵՐ ԱՂՋԻԿՆԵՐԸ,”

Վ. ԿՐՆԱՅ ուրանալ թէ Մամուլը ըստածը աւելն ուղղութեամբ և իր բաղձապահի հանգամանքներով բարերար ու չինիչ դեր մը չունի։ Այն որ ուշի ուշով կը հետեւի անոր օգտուելու դիտումով անպատճառ կը յաջողի։ Ո՛չ միայն դպրոցին մէջ դաստիարակին օգնականն է այն, այլ և դպրոցէն ետքի մեծ կեանքին՝ փշառառ ու խոշ-խոթեցող լեցուն կեանքին մէջ շրջանաւարտի թեթեւկոտ քայլերուն առաջնորդն է Մամուլը։ Դեռ չա՛տ աւելին ալ և տանտիկնոջ մենտորը, ծնողքին խրատատուն, փաստաբանին խորհրդատուն, վարժապետին վարժապետը, կղերին գանձարանն է։

Լրագրութեան օգտասիրուող յատկութիւններէն մէկը մանաւանդ շատ հաճելի է և օգտակար։ Ամէն տեղ, ամէն տեսակ թերթ ու հանդէս բարի սովորութիւն մը ունին ընկերային ու և է հարցի մը վրայ մատ դրած ըլլալու համար երբեմն երբեմն հարցում մը մէջ տեղ դնել, հրապարակ նետել, որուն է ն լաւ պատասխանողներէն մէկուն կամ մէկ քանիին մրցանակ ալ կուտան։

Վերջերս ամերիկեան թերթի մը մէջ «Ինչ պիտի ընենք մեր աղջիկները» հարցումը մրցումի դրուած է, և զեր որուն մրցանակի արժանացող իմաստակուռ պատասխանը փրանսերէն հանդէսի մը մէջ թարգմանուած էր։ Որովհետեւ հարցը շատ կարեւոր ու չինիչ է, մանաւանդ մեր աղջիկներուն համար ալ, անոր համար կը փու-

թամ եւ ալ Ծաղիկի միջոցով թարգմանաբար հաղորդել զայն հաւմայնքին : —

* * *

Ներեցէք որ նախ ըսեմ թէ ի՞նչ պիտի չընենք մեր աղջիկները . —

1. Պիտի չընենք առանց Աստուծոյ, առանց հաւատքի, առանց սղօթքի, առանց կրօնի: Կեանքի պայքարին մէջ կինը էրիկ մարդէն աւելի տառապելու ճակատադրուած է եւ կրօնի բացակայութեան ատեն որ մը յուսահատութիւնը զայն իր ձիրաններուն մէջ պրկելով պիտի թշուառացնէ :

2. Մեր աղջիկները միայն պերճանք ու հրճուանք սիրող թեթեւալիսներ պիտի չընենք. ընկերուհի փնտռող խելահաս երիտասարդ մը երբ այնպիսիներուն քով նշմարէք քիչ ատենէն պիտի տեսնէք որ ան պիտի հեռանայ ըսելով. «Շատ աղւոր, պատառ, բայց չաա ալ սուղի նստեցնող ասանկ կ'ին մը կործանումս հետը պիտի բերէր» :

3. Մեր աղջիկները պիտի չընենք անպէս եւ ձեռային աշխատութիւնը քամահրող, մսխող ու ծախքը չի հաշուող, հպարտ ու յաւակնոտ, երազող ու սպանիական դղեալներ շինող, sqhs ու նուստմ :

Ըսենք հիմակ թէ ի՞նչ պիտի չընենք մեր աղջիկները . —

1. Նախ եւ առաջ իրիւսոնեայ, բարի քրիստոնեայ, ընտիր քրիստոնեայ, կրօնակոտն ասպարէզին մէջ անկեղծ բարեպաշտներ ըլլալու չափ առաջ երթալու է. այս մասին ի՞նչ գոհողութիւն ալ ըլլայ կ'արժէ. ճշմարիտ ու նկարագրի աէր կ'ինը կրօնամեծար կ'ինն է միշտ :

2. Աւելցնենք յրջախոհ աղջիկներ : Առաքելութիւնը քրիստոնեայ կոյսին էն գեղեցիկ զարդը պիտի ըլլայ միշտ. անիկա մինչեւ իսկ բազմն ու հարստութիւնը դերազանցող ինչք մըն է :

3. Պէտք է ըսել նաեւ ժրագոյլս, պարսականութեան ձայնին անսացող ու ո՛ր եւ է տեսակ աշխատութիւն սիրող աղջիկներ : Շատեր կան դժբաղդաբար որ միայն օրիորդ-պեպիկներ ընէ՞ր գիտեն զանոնք : Թո՛ղ անոնց սորվեցուն չէնք չնորք կերակուր մը եփել, լուալ, արդուկել, մինչեւ իսկ հաց թխել. կանոնաւոր ու կոկիկ խոհանոց մը դեղարանի ծախքերէն կը զգուշացնէ :

Խնայող ու քննաստէ՞ր աղջիկներ, որ դնել ու խրենք ծախքերն հաշուել դիտցող ըլլան :

Խոհախան աղջիկներ, որոնք եթէ ըլլան պարզ դոգնոցով մը, մինչեւ իսկ տամնոցի մը կարօտ, նորէն վայելչատէր ու անպարծ երիտասարդէն աւելի բան մը կ'արժեն :

Դրանք աղջիկներ, որ վիպականութիւնը վէպերուն թողուն :

հօրենական սուռնը սիրեն, իրենց ձեռագործներով պարզօրէն զարդարուելու հաճոյքէն համ առնեն:

Բարեկիրք աղջիկներ, որոնք մանաւանդ կրօնական տեսակէտով հմտական պաշարներ ունենան:

Նաեւ կրնան կամ ազատ են գիտնալ երաժշտութիւն, դժադրութիւն⁽¹⁾, և ուրիշ զբօսարուեստներ. հերիք է որ քիչ մը վեհալեւ շեշտուած յատկութիւններն ունենան՝ պիտի ըլլան երջանիկ, պիտի գտնեն ճշմարիտ կեանքի ուղին, և մնացած պակասն ալ նախախնամութիւնը ինքնին պիտի լեցնէ:

* * *

Հետաքրքրական չը պիտի ըլլար իմանալ նաեւ այս մասին մեր աշխատակցուհիներուն կարծիքները:

Մ. Ազիզ

ՏԻԿ. ՍԶԵԻԻ Ս. ՂԵՒՈՆԻԵԱՆ

ԿՈՅՍԸ՝ ՄՍՈՒՐԻՆ ՄԷՁ

ՏԻԿԻՆ ՌՈԶ Ա. ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆԻՆ

Դեռ նոր կարուած ու ճեփ-ճերձակ խանձարուրիկ մեջ փաթած,
իր հրաշլի նորածինը կ'օրօրէր Կոյսն ամօքխած,
Երաշխաւ քոչնի քոյն մ'եր՝ ուր Յիսուս կը ճոռուդէր,
Մայրն անդադար կ'օրօրէր զայն, կ'երգէր մեղմիկ օրօրներ,
Օրօրներ՝ զոր մեկն ալ կ'երգեմք հրեշտակներուն մեր պզտիկ,
Բայց չէր զոցէր Յիսուս-Մանուկ իր աշխարհ հիացիկ:

Լսածներէն ենթարկուած զարմանահար հիացման,
Իր մտուրին մեջ կը ժպտէր, կ'երգէր Մանուկն աննըման.
Չէրդ Ղեւսացի մը Սրբազան եւ զերդ փաղցրիկ օրհներգու,
Չափն երգերուն կը զարնէր ան քաղուկներովն իր երկու.

(1) Դիտողութիւն. — Իմ կարծիքով դժադրութիւնը զբօսարուեստ չէ, այլ մասնաճիւղուած յատկութիւններուն շարք մէկն է աղջիկներուն համար: Բայց ընդհակառակը՝ գիտալուարար Մասնութիւն-իւ Աղիդի կուսակալութեան գեղեցիկ սեռի քրիստոնեայ վարժարաններէն շատին մէջ դժադրութեան դաս բնաւ չաւանդուիր. ցանցաւ բացառութեամբ եղածներունն ալ չկայի պէս տնտեսական բան մըն է լիկ:

Բայց Սրբունին ինչո՞ւ արդեօք յիտար էր ու սրմասունք.
Զի կը տեսնէր, իր Յիսուսին տունը երբեք չէր տանէր :

— «Անուշ Յիսո՛ւս, կ'ըսէր Մայրը, կը պաղասէր դողդոջուն,
«Բնացի՛ր աշ, իմ գառնուկս, ճերմակ գառնուկ իմ սիրուն,
«Բնացի՛ր աշ, ասեմն ուշ է, տե՛ս մարեցաւ մեր կանքեղ,
«Թաքիկներդ յոգնեցան աշ, տե՛ս ճակատդ շուսագեղ
«Կարմըրեցաւ. մնջէ, սէր իմ, մնջէ խաղաղ մի՛ վախճար»,
Յիսուս մանուկ կը ժպտէր միշտ, ու երբեք չէր լրնանար :

— «Օղբ ցուրտ է, կրակ չկայ, փամին կ'ոռնայ սարսուղին,
«Ննջէ՛ հոգիս, գիշեր եղաւ, գիշեր՝ բարի Աստուածին,
«Սիրոյ գիշեր է այս, սիրո՛յ, նոր հարսերուն սրբասէր,
«Շուտ մանկիկս, սաւաններուն տակ ա՛յ ծածկէ տու աչքեր,
«Երկնի ոսկի շուսակներն անոնց պիտի նախանձին».
Սակայն դարձեալ չէր տանէր տունն անգործ Յիսուս-Մանուկին :

— «Կոցէ՛ աչքերդ, անուշ հրեշտակ, փնացի՛ր փչ մ'անխրոնով,
«Երագները փեղ պիտի գան հաւիտյներու բոխչֆով,
«Իրենց բոյնը պիտի շինեն քարքիչներուդ տով սեւուկ,
«Անոնք պիտ' գան, ո՛հ փնացի՛ր, փողորիկ Յիսուս» : Բայց եղո՛ւկ,
Զունին օգոտ իր երգերը, ընդունայն՝ իր աղերսներ,
Յիսուս-Մանկան աշուկները տունը երբեք չէր տանէր :

Ու այն ատեն Աստուածածին տղարկուած նայուածֆով,
Իր սիրասուն գաւկին վրայ ցաւոտ ճակատն հակեղով
«Զե՛ս փնանար, շատ, ուրեմն, ահա՛ մայրիկդ աշ կուշայ,
«Մօրդ արցունքներ, արդեօք քնաւ չե՞ն աղեղիկ տու վրայ».
Ու արցունքներ դառնակակիծ կը հոսէին աչքերէն,
Մինչ անուշ տուն Յիսուս-Մանկան աչերն առնէր եր արդե՞ն . . . :

Սամսոն

ԱՆՖՈՂՍ-ՏՕՏԷԿ
ՕՐԹՈՐԴ ԱՆԻՍ ՀՈՒԱՍԱՐԵԱՆ

Անցեալները յօգուածագիր մը պատմութիւնը կը պատմէր աղջկան մը որ կուլար կ'ողբար երիտասարդի մը կեղծ սիրաբանութեան անսպառն որ այժմ իրմէ հեռացած էր՝ ուրիշի մը մօտ թառելու համար։ Գրողը այսպէս կը փորձէր հաստատել թէ կնոջ հոգին, մանաւանդ տարտեսեալ յարաբերութիւններու մէջ խիստ զիւրահաղորդ է, մինչեւ յրբեմնիօրէն դառն պատրանքներու սահմանաձայրերը քերկուտ աստիճան, թէ անիկա չստ չուսով հլու ստրուկ մը կը դառնայ, նոյն խոկ ամէնէն խիզախ զգայութեանց փթթումին տակ։ Ասոնք կնոջ համար հոգեկան տնայլտի զրուագներ են արդարեւ, որոնք իր մասին տածուած կարգ մը նախապաշարտ մտերու մտացորդ աւելցո՞քն հետ այսօր հետզհետէ կ'իյնան իրենց բարձրաւանդակէն։ Ինչոք որ անկողնակալ և լուրջ ուսումնասիրութիւն մը երեսն պիտի բերէր բոլորովին տարբեր և կուռ պատճառներ իրբեւ ծնունդ այդ երեւոյթներուն։

Փորձէնք զուգակշռութիւնը կողմից երիտասարդի մը և երիտասարդուհիի մը յարաբերութեանց ու այն ատեն տեսէք թէ ի՞նչ եղբիւ պիտի ունենանք մեր ձեռքին մէջ։

Երիտասարդ մը կը դարպասէ աղջկան մը միշտ սա երկու շարժառիթներէն մըլուած, ֆիզիքական գեղեցկութիւն և միտաղի առաւելութիւն։ Աղջիկ մը իր կարգին անդրադարձ տրամադրութիւններու գետին մը կը պարզէ ո՛չ նուազ պատճառներով, որոնք սակայն մաքուր հայեացքէ մը զիտուելով՝ բնա՛ւ աննպաստ, բնա՛ւ ստորնացուցիչ հանդամանքներ չեն ներկայացներ բազմաթիւ եղբին հետ։ Ի՞նչ ընէ աղջիկ մը, երբ կը սկսի կեանքը ճանչնալ, իր ընտանիքին կացութեան ինկամտիլ, երբ կը տեսնէ որ տունին մէջ իր սպառողի դերը չատ աւելի մեծ է քան հացը ճարելու իր մասնակցութիւնը, բնականաբար այս պայմաններուն տակ չպիտի կրնայ անիկա երկար ստեն կուրծք տալ զինք ճնշող անողոր հարկին։ Կէտք է դուրս ելնել հօրը տունէն, իր տեղը թողուլ իրեն յաջորդ քոյրերուն և ահա այս ամէնը կը սրա՛նադրեն զինք պատրաստակամ ըլլալ առաջին փորձի մը իսկ առջեւ։

Արդ՝ հիմա ի՞նչպէս համարձակինք յանցաւոր նկատել աղջիկ մը, երբ սիրոյ չաստուածին թեւերուն կը յանձնէ ինքզինք ա՛յսքան արդար տրամարտութեամբ։ Կա՛մ ի՞նչպէս անմիտ համարենք իր բնթացքը՝ երբ ա՛յսքան մաքուր ձգտումով մը դուրս կուգայ անիկա։

Գալով երիտասարդի մը պարագային, անոր պայմանները գլխովին կը տարբերին, անոր միտք նպատակակէտն է հաճոյքը,

ըլլա՛յ միտի գեղեցկութենէն, ըլլայ դրամի առաւելութենէն բլխող հաճոյքը, և չատ անգամ այս վերջինը ա՛յնքան գերակիւ ազդեցութիւն մը կ'ունենայ մեր երիտասարդներու սրտին վրայ որ՝ անոնք չեն վարանիր հետադարձութեամբ կուլ տալ տգէտ, տխմար և չատ անգամ հիւանդկախ և ալ աղջիկներ... :

Առածին համեմատ, միշտ լաւին թշնամի լաւագոյնը գոյութիւն ունի. ուստի պակաս չպիտի ըլլան աղջկան մը խռն (չորջ գարձոյ) կատարող երիտասարդի մը համար նորանոր առաւելութիւններով ներկայացող ուրիշներ: Եւ որովհետեւ սրտի կամ գաղափարային ընտանաց ազդեցութեամբ չէր որ այդ երիտասարդ սրտերը հակած էին մէկըմէկու, ընտանացար հագուստ մը փոխելու գործողութեան համար դիւրին պիտի ըլլայ երիտասարդին լքել այն՝ որուն առջեւ թափած էր պահ մը իր սրտի գանձերը և յարիւ միւսին: Ու ահա այն ատեն մենք պատահանի մը տակէն անցած միջոցնուս՝ սենեակի մը կամ մեր մօտերմական բազուկներուն մէջ պիտի լսենք հեծկտուքներ, զայրոյթի մը արդիւնք անուանարկութիւններ ալ, որոնք աղջկան սրտին իրական ցաւին հուր ժայթքումները պիտի ըլլան:

Ըսէ՛ք խնդրեմ ո՛վ է յանցաւորը:

Կնոջ վիճակը հետզհետէ իր բարւոքման կը դիմէ, ու մենք կը գտնուինք փոխանցման ժամանակի մը ամէնէն փափուկ թելերուն վրայ. յրազրական յորդորներ պէտք չէ թողունք օդին մէջ ծփուն ծուէններուն ման տարտամ ու աննպատակ. հոս գաղափարի շղթայումը մեզ կը բերէ բաղխիլ դարձեալ ուսուցչական մեծ դործին. մեր սեւին նկատմամբ հիմնական դարձմաներու համար պէտք չէ երբեք դպրոցի յարկին տակ տեղ տանք, դործ տանք այնպիսիներու՝ որոնք զիպուածի բերումով կամ պակաս դրամածփիտ մը ա՛րողջացնելու նպատակով կը մտնեն հոն, որուն միակ ու նուիրական դերն է ապագան կերտել:

Վարժարանի մը ղեկիւր կեցող մեր այսօրուան վարժուհիները պէտք է մարմնացնեն իրենց վրայ ուրիշներէ աւելի, լայն ու ընդհանուր զարգացում, ըմբռնած ըլլան անցեալ ու ներկայ կնոջ բովանդակ հոգեբանութիւնը, զարգացման օրէնքները, ու արդի ձգտումները: Վարժուհին ինքնին արդէն կեանքի և դատողութեան հասուն բովերէն պէտք է մտաւորապէս կազմէ իսեալ կիներ և ջանայ գայն ներարկել մատաղ էգերու. ջանայ կաղապարել իր պզտիկ սանուհիները այդ մտաւորապարկ վրայ, մէկ խօսքով ջանայ ուսնացնել անոնց մէջ գիտակից և ձեռներէջ անհատը:

Յօդուածիս վերջակէտը դնելէ առաջ ըսեմ նաեւ թէ այն ատեն՝ մենք առիթ չպիտի ունենանք աննկազիր երիտասարդի մը կեղծ յարաբերութիւններէն յետոյ՝ ձախորդ սիրաբանութեան մը երեմիականը լսելու մեր քոյրերուն բերանէն:

ԱՐՓԵՆԻ ՆԱՀԱՊԵՏԵԱՆ

ՆԻՆԻՒՆ ՕՐԱԳԻՐԸ .

ԵՐԿՈՒՇԱՅԹԻ

Վեց միլիոն ֆրանք... : Չը կարծէք թէ կտակ մըն է որ կ'ընենք՝ սակայն , որովհետեւ ատանկ կտակներ ընել՝ ոսկիներս ուրիշներու թողուլ որ ուտեն , անխառն թիւններ են պարզապէս որոնցմէ հաճոյք չեմ զգար երբեք :

Վեց միլիոն ֆրանքը մարդոց իւրաքանչիւրին ի՞նչ երազներ կ'առայ տեսէք :

Գրադէտները այդ հրապուրիչ գումարով իրենց փռչկներով ծածկուած՝ անտիպ զործերը կը հրատարակեն անմահութեան գափահին խլելու համար :

Բանաստեղծները եթէ այդչափ դրամ ունենան կապոյտ վիշտներ կը կանգնեն կապոյտ երազներով խտէպներ հիւսելու համար :

Վարժուհիները այդ գումարով կոմսուհիներ կը կարծեն ինքզինքնին : Վարժապետներ իւզոտ վերաբերւոյնն նետելով՝ օրուան մեծահարուստ անձնաւորութիւնները կը ներկայացնեն ալ :

Խմբագիրները չուտով մը կ'ամուսնանան :

Խմբագրուհիներուն ըսելիք չունիմ , որովհետեւ ատանկ վեց միլիոնի պէս պզտիկ? գումարներուն կարեւորութիւն չեն տար , անոնք միշտ հարուստ են արդէն :

Շուկացիները եթէ այդ միլիոնները ժառանգեն , գրաբառ կը սկսին խօսել , իսկ ոսկերիչները պիտի բլբլթով կը ճամբորդեն չուկայէն մինչեւ Իւսկիւտար :

Մերկերիկ ազնուները ազնուական կ'ըլլան , եւ կօչիկներնուն փռչկները որ առաջ իրենց տիկինին մաքրել կուտային , հիմակ փոխադարձաբար անոնց կօչիկին կապիչներ կը կապեն՝ ծնրադրելով փողոցին մէջ :

Փառանձեմ հանրմները անձնական կառքերով կուտան իրենց այցելութիւնները , Մելքոնին կ'երթան մազերին յարգարել տալու համար :

Տիկին Վերթինները հագուստնին Պէկէին կարել կուտան , եւ զբոսանքի համար ամէն օր ձիով պտոյտ մը կ'ընեն :

Ագանները ճիշդ հոգեւարարի պահուն կտակնին կը պատրաստեն :

Աղջիկները վեց միլիոն ֆրանքով ա'լ վստահութիւնը կ'ունենան՝ թէ պիտի կրնան երազուած ամուսին մը գտնել , իսկ մանչերը Ռօջիլտներ կը կարծեն ինքզինքնին , եւ իրենց արժանի ընկերուհի մը աշխարհի վրայ երբեք չի պնտուիր :

Վերջապէս մարդիկ կան որ բարեգործութիւն ընել կը խորհին եւ ուրիշներ՝ որոնք զարձեալ նոյնը կը մնան այդ խոշոր գումարը ունենալով հանդերձ :

Սակայն ճարտնցի մանտրիկ հուրին ճշմարտապէս կին է եղեր , որովհետեւ կիները բնական օրէնքով մը ամէն բանէ գերազանց կը նշատեն արդուզարդը , որ միակ միջոցն է հրապոյրի եւ պերճանքի — ձարոնցի սիրուն , երկայն պրկուած աչուկներով իշխանուհին ալ իրրեւ կին վարուեր է , վեց միլիոն Փրանք միմիայն հազուստի մը ծախսելով :

Հազուստ մը , որուն մէջ իր պզտիկ մարմինը գիցուհիի մը կերպարանքը ստացեր է սպանովարար :

Եւ խորհիլ որ այրերը կը մեղադրեն տակաւին կիները : Սակայն տարօրինակը հոն է որ՝ թէ՛ կը մեղադրեն թէ՛ կը հաւնին : Երկուքն ալ ճշմարտութիւններ են թէւ , սակայն բոլոր իմաստութեամբս !!! տակաւին չեմ կրցած գիտնալ թէ , այդ երկու ճշմարտութեանց մէջէն ո՞րն է ճշմարիտ ճշմարտութիւնը : Հաւնելն իրաւ է թէ մեղադրելնին :

Հատուտցէք որ ո՞նց այրերն ալ շատ տարօրինակութիւններ ունին : Մէկ կողմէ կը տեսնես որ հազուած չքուած կին մը հիացումով կը զիտեն , եւ միւս կողմէ կ'արգիլեն իրենց կիներուն որ քիչ մը շատ զարդարուին : Կա՛մ մի հաւնիք կամ արտօնութիւն տուէք , չէ՞ բարեկամուհիներս : Եթէ արդուզարդը տղեղ բան մըն է ինչու կը հաւնին , իսկ եթէ աղուոր է ինչու կը սրդողին :

Այս պարադային մէջ այրերն ալ առեղծուածներու տուփ մը պիտի նկատէի կնոջ նման , եթէ սակայն զաղտնիքը աղամանդի մը պէս չիայլէր արեւին ներքեւ :

Աղուոր բարեկամուհիներս , այրերը չեն թոյլատրեր իրենց կիներուն որպէս զի զարդարուին , որովհետեւ այդ զարդարանքին բոլոր հետեւանքը իրենց քսակին միտասկար է , մինչդեռ կը հիանան անձանոթ կնոջ մը հազուստին , ճոխ գլխարկին , եւ ձեռնոցներուն վրայ որովհետեւ անոր արդուզարդը իրենց քսակը երբեք անհանգիստ չէ ըրած : Ահաւասիկ թուայէզի հակառակող բոլոր այրերուն հոգեբանութիւնը , գոնէ իմ մասիս :

Եւ սակայն , ինչ որ ալ ըլլար վեց միլիոն Փրանքը երբեք հազուստի մը համար չպիտի ծախսէի . հապա լ'ոնց կ'ընէի պիտի հարկընէք թերեւս , ո՞չ... gros lotն շահելէս ետք ձեզի բոլոր ընելիքներս կը պատմիմ :

ՄԱՅՐ ԵՒ ՎԱՐԺՈՒՅԻ

ԴԱՍՏԻԱՐԱՆՈՒՂԻՒ ՄԸ ԽՕՍՔԵՐԸ՝ ՄԱՅՐԻԿՆԵՐՈՒՆՆԵՐ

Պաշտօնիս բերումով անկարելի է որ բարեկամ չըլլամ մայրիկներուն . և ահա ձեզի հանդէպ, բարի՛ մայրիկներ, տաճած բարեկամութիւնս է որ կը ստիպէ զիս խօսիլ այսօր ձեզի հետ այնպիսի նիւթի մը վրայ որ զիս ու միանգամայն զձեզ պէտք է որ չահաօգորդուէ :

Երբէք մտածած էք թէ ես ու դուք միանգամայն կեանքի դուգահեռական միենոյն գծերուն վրայ կը գտնուինք, մեր երկուքն ալ պաշտօնն ալ բարձր ու դժուարին է և կը խտանայ դաստիարակելու գործին մէջ և հօն պէտք է կատարելագործուի : Սակայն կը խորհիմ ու կը ցաւիմ, վասն զի հակառակ այնքան մերձաւորութիւն տիրելուն մեր պաշտօններուն մէջ, իրարմէ այնքան հեռու ենք, մէկ ծայրը մենք կը գտնուինք, մէկ ծայրն ալ դուք :

Ըսէք, խնդրեմ, ինչո՞ւ այնքան սառն անտարբերութեամբ կը զիտէք այն համեստ շէնքը, որ Դպրոց կը կոչուի և ուր ամէն օր կը յաճախեն ձեր հոգւոյ հատորիկները, օր մը մարդ մը ըլլալու համար : Ես գիտեմ ձեր մտքէն ի՞նչ կ'անցնի, աղնիւ մայրիկներ, ապահով ամէնքդ ալ կ'ըսէք. «Մենք կանոնաւորապէս մեր տղոց թոշակները կը վճարենք, և քանի որ դպրոցն ալ պէտք եղած պաշտօնեաները ունի, ի՞նչ հարկ այլ եւս մեզի համար մեր տղուն դպրոցական կեանքին մտահոգութիւնը ունենալ» :

Ահաւասիկ բուն վէրքը որուն վրայ մատս դնել կը կարծեմ : Չէ՛, աղուոր մայրիկներ, այդքանով չէք կրնար ձեր օժիքը ազատել ձեռքէս, քանի որ այդքանով չվերջանար ձեր պաշտօնը . ո՛չ, ո՛չ, այդքան դիւրին մի կարծէք ձեր գործը, ես այնպէս կը հաւատամ թէ, ձեր գործը աստիճան մը խմբէս ալ ծանր է :

Դուք ոչ միայն ձեր զաւակաց առտնին կեանքի հոգը պարտիք ունենալ, այլ նաև դպրոցական կեանքինն ալ, մինչ մեր աշխատութիւնը աւելի դպրոցին մէջն է որ կը շեշտուի : Եկէք յաճախ տեսնել մեզ, հետաքրքրուեցէք ձեր զաւակաց բարոյական, մտաւորական ու ֆիզիքական կեանքով . մինչեւ որ մենք ձեռք ձեռքի տուած չաշխատինք, երբեք մեր նպատակին չպիտի հասնինք մեր զաւակաց դաստիարակութեան դժուարին ու փափուկ գործին մէջ : Հէրիք չէ՞ որքան թերացաք ձեր մայրական պաշտօնին մէջ անգիտակցաբար . լաւ համոզուեցէք թէ դուք ալ մեծ բաժին մը ունիք ձեր զաւկին կրթութեան մէջ, ա՛յ ժամանակն է փոխելու մինչեւ

ցարդ գրեթէ տիրող սա սխալ գաղափարը, որ կը կայանայ ամէն բարեկարգութիւն դպրոցէն սպասելուն մէջ:

Աշխարհ տարօրինակութիւնով լեցուն է, հակապատկերներով լի: Մենք ամէն յառաջդիմութիւն տունէն կը սպասենք և դուք ալ դպրոցէն: Բայց եկու տես որ գիտութիւնը ո՛չ մեզի համակարծիք և ո՛չ ալ ձեզի ձայնակից կ'ըլլայ: Գիտութիւնը այսօր կ'ընդունի թէ՛ միջավայր ու դպրոց միայն, պիտի կրնան միայն ճշմարիտ ու առողջ դատարարութիւն մը տալ ձեր զաւակաց և հասցնել զանոնք քաղաքակրթութեան բարձրագոյն զէնիթը:

Ուրեմն աղուօր մայրիկներ, աշխատեցէք ստեղծելու ձեր անմեղ ու անփորձ զաւակաց համար ընտանեկան բարձր ու ազնիւ միջավայր մը, վասն զի ձեր պէպէքներուն մեղքամոմհողին հոն է որ պիտի կաղապարուի և մանկան ուղեղին վրայ ու է տպաւորութիւն, յոռի կամ լաւ յուէտ անջնջելի կը մնայ, ապահով եղէք:

Անգամ մը որ ստեղծեցիք լաւ ու ճոխ ընտանեկան միջավայր մը ձեր զաւակաց համար, այն ստուն շահագրգռուեցէք ձեր զաւակաց դպրոցական միջավայրով քանի որ այդ երկու միջավայրերու մէջ տիրող հիանալի ներդաշնակութիւնէն է որ լոյս պիտի ծագի:

Անշուշտ մեր մտերմութիւնը թոյլ կուտայ աւելի յառաջանալու անկեղծութեանս մէջ, առանց վիրաւորելու ձեզմէ քանկներուն բարձր արժանապատուութիւնը: Հաւատացէք, սիրուն մայրիկներ, ձեր փափուկ սիրտը վշտացնելէ մզոններով հեռի եմ: Կարելի է որ իմ ամէնէն մտերիմ բարեկամութիւններուս ու եւ է վիրաւորանք ուղեմ պատճառել:

Առանց ձեզի հետ չափ մօտ ապրելուս, առանց մշակելու ձեզի հետ սերտ մտերմութիւն մը, առանց ականատես ըլլալու ձեր ընտանեկան միտքին ներքին, դիտեմ, չափ լաւ գիտեմ թէ՛ ձեզմէ իւրաքանչիւրը ինչ չափով կը կատարէ իր մայրական բարձր պաշտօնը:

Մի զարմանաք ըսածիս, երբ ըսեմ թէ ձեր զաւակները ձեր հայելիներն են, անոնց վճիռ ու անթափանց հայելի-հողիին մէջ ցոլացած կը տեսնենք ու կը կարդանք յոտակօրէն ձեզմէ իւրաքանչիւրին հողիները:

Հաւատացէ՛ք, անհուն ցաւով մը խոստովանելու կը հարկադրուիմ սա ճշմարիտ իրողութիւնը թէ՛ այդ հայելիներուն մէջ ցոլացած հողիներու մէջ չ'ըրցանք զանկ հողի մը բարձր ու ազնիւ, հողի մը վսեմ, մէկ խօսքով խոհալ հողի մը:

Այո, բարի մայրիկներ, երբ սենեակս քաշուած մերթ ընդ մերթ կը խորհիմ սա տխուր իրականութեան վրայ սիրտս կտոր կտոր կ'ըլլայ: Մանուկը յաւէտ իր մանկութեան չրջանին մէջ

պիտի միայ չորչափ տեւէ այս աններգաշնակութիւնը մեր ընտա-
նեկան ու կրթական միջավայրերուն միջեւ :

Իրաւ է թէ տարեց մայրիկներէն առ այժմ՝ բան յուսալ տն-
խելքութիւն է , բայց գուք , ո՛վ դեռատի մայրիկներ , դեռ մա-
մանակ ունիք շատ բաներ ընելու , շատ բաներ սորվելու , միայն
քաջութիւն ունեցէք ձեր տգիտութեան խոր քոճէն արթննալու :
ահա այն ատեն յաջողութիւնը պիտի գայ : Բայց հարկ է այժ-
մէն սկսինք գործի , բայց մի կարծէք թէ նպատա՛յ ունինք ձեր
մտքի հասողութիւնէն՝ շատ բարձր բաներ պահանջել ձեզմէ . ես
ձեր կարողութիւնը շատ լաւ կը ճանչնամ , հետեւաբար ձեզի պի-
տի առաջարկեմ գործերու ամէնէն զիւրիւրը և իրականալին , միայն
այս նպատակին հասնելու համար ձեզմէ քիչ մը կամք կը խնդրուի :

Այո՛ , կամքը , զօրաւոր ու երկաթի կամքը շատ բարեփո-
խումներ պիտի կրնայ ներմուծել ձեր ներկայ ընտանեկան կեանքին
մէջ , բարեբար յեղաշրջում մը պիտի կրնայ մտցունել ձեր առտնին
կենցաղին մէջ : Ուրեմն աշխատեցէք այդ կամքը ձեր մէջ մշակե-
լու , համեւելու համար բարոյական իտէալ բարձրութեան մը :

Այո՛ , կամք ունեցէք ձեր ղգացումները ազնուացնելու , ձեր
գաղափարները լայնցնելու , կա՛մք ունեցէք օրուան յառաջդիմու-
թեան մասնակցելու՝ մեծ մտքերու արտադրած գործերը ուսումնա-
սիրելով , ուր պիտի գտնէք լայնօրէն գծուած ձեր պարտականու-
թիւններուն ուղին : Կա՛մք ունեցէք այդ ուղիէն անսայթաք ըն-
թանալու համեւելով ձեր վսեմ պարտականութեան զիտակցութեան
բարձրագոյն ղէնիթը և ահա այդ երջանիկ օրէն սկսեալ պիտի ըլ-
լանք իրարու սերտ բարեկամներ , իրարու իմաստուն խորհրդատու-
ներ և իրարմէ անբաժան յիշատեմք և այդ կերպով պիտի կրնանք
ստեղծել երջանիկ մանկութիւն մը և անտի լաւագոյն սերունդ մը :

ԶԱՊԵՆ ԶԱՔԱՐԵԱՆ

Բերս

Վարիչ Մանկապարտիզպանուհի

ԿԱՆԱՑԻ ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒԹՅՈՒՆ

ԼՈՂԱՆՔԻ ԵՒ ԾՈՎՈՒ ԲԱՂՆԻՔՆԵՐՈՒ ՎՐԱՅ

Հին ժամանակները, երբ մարդիկ իրենց զաւակները կը կրթէին ամէն տեսակ մարմնամարզներով, լողանքը իրաւամբ կը նկատուէր իբրեւ մին ամէնէն օգտակար մարմնամարզներէն զարգացնելու եւ զօրացնելու մկանային դրութիւնը: Ուստի, մեր նախահայրերը, որոնց մէջ չափ յարգի էր լողանքը, կը հաւատային թէ այդ մարմնամարզով հոգին կը ստանայ կորով, քանի որ մարմինը կը կազդուրուի: Այս բազմապատիկ պատճառներով նախնիք լողանքը անհրաժեշտ կը նկատէին մարդուն, և լողալ չգիտցողը կ'արհաւիրէին կարգաւ գրեւ չգիտցողին հաւատար:

Սակայն լողալու արուեստը, ընդհանրապէս մարմինն կազմուածքը զօրացնելով հանդերձ, լողալ գիտցողին միջոց կուտայ ինչ ինչ պարագաներու մէջ ազատելու անդուծ մահուանէ մը, եւ երբեմն ալ օգտակար ըլլալու իր ընկերին: Պիտի ըսենք թէ ի՞նչ որ ալ ըլլայ լողալու կերպը կամ եղանակը, ըլլայ փոքի վրայ, բազուկները տարածելով, ըլլայ ջուրին վրայ մարմինը հաւատարակչութեան մէջ պահելու համար գործածուած եղանակը, ամէն տեսակներն ալ չարժման մէջ կը դնեն վերի անդամներուն, ինչպէս նաեւ կուրծքին, կանակին և ստորին որովայնին մկանունքները: Ճիշդ այս կանոնաւոր շարժումներուն պատճառաւ է որ լողանքը մեր գործարանաւորութեանց վրայ կը դրոշմէ ընդհանուր քաջողութիւն մը և ասով կը նպաստէ մեծապէս բոլոր մկանային դրութեան յառաջատուական և անտիճանաւոր զարգացման:

Այս բազմազան շարժումներուն պատճառաւ է նաեւ որ լողանքի մարմնակրթանքը ստուգապէս կ'ազդէ մարմինն տնտեսութեան բոլոր պաշտօններուն վրայ. կը բանայ օխորժակը, կը դիւրացնէ մարտողութիւնը, արեան շրջանը կը գրգռէ: Մէկ խօսքով լողանքը հաճելի է՝ աւողջապահական մարմնամարզ մը ըլլալով հանդերձ, աւողջութիւնը կը պահպանէ կազդուրելով ամբողջ գործարանաւորութիւնը:

Ծովային բազնիք մտնելու ժամը անկարելոր խնդիր մը չէ, պէտք է առաւելապէս լուացուիլ, առաւօտները ժամը Թին և կէս օրուան մէջտեղերը, բայց եթէ այդ ժամերուն անկարելութիւն կ'սլ, կ'արելի է լուացուիլ կէս օրէ 3 կամ 5 ժամ ետք: Նոյն իսկ երբեմն, մանաւանդ տղայոց և նոր սկսողներու համար, կէս օրէ վերջ եղած լուացումները աւելի հանդուրժելի են, որովհետեւ ջուրը աւելի տաք կ'ըլլայ քան առաւօտուն: Գլխաւոր կանոնը

այն է որ առաւօտեան նախաճաշէն մէկ երկու ժամ վերջը միայն պէտք է ծով մօտնէլ, կամ կէս օրուան կշտապինդ ճաշէն 3-4 ժամ վերջ: Ուստի ծովային բաղնիքներուն յաշոգութիւնը մեծապէս կախում ունի զանոնք գործադրելու եղանակէն, և մանաւանդ ջուրին մէջ մտնելու կերպէն: Մովուն լաւագոյն արդիւնքներէն օգտուելու համար, պէտք է որ ամբողջ մարմինը, գլուխն ալ մէկտեղ, ջուրին մէջ մխրճուի միեւնոյն ժամանակ:

Գալով աղայոց, զանոնք միշտ պէտք է լուալ, աւելի դիւրաւ սորվեցնելու համար անոնց լողալու արուեստը իրենց մատաղ հասակէն:

Բաղնիքին տեւողութիւնը, մանաւանդ սկիզբները պէտք է միշտ կարճ ըլլայ, եօթ-ութ ընկղմում միայն, այսինքն 5էն 7 վայրկեան միշին հաշւով: Իսկ վերջերը 15էն 20 վայրկեան առ առաւելն, եթէ մարմինը վարժուած է: Սակայն մեղմ և տաք կլիմաներու մէջ բաղնիքը կրնայ երկարիլ մինչեւ կէս ժամ եւ նոյն իսկ աւելի: Բայց այս չնորձքը վերապահուած է միայն փորձի համար կամ հաճոյքի համար լուացողներուն. այսու հանդերձ խորհուրդ կուտանք իրենց եզերքէն չառ չհեռանալ տանց իրենց ետեւէն կամ քովէն մակոյկի մը ընկերակցութեան:

Բաղնիքի բւժումէն վերջ և դարմանումի այդ եղանակէն ձեռք բերուած օգուանները չկորսնցնելու համար, պէտք է լողանքը շարունակել ժամանակ մի տան մէջ պաղ ջուր լեցնելով մարմինին վրայ: Բաղնիքի հադուստը պէտք է ըլլայ թեթեւ հիւսուածոյ մը, որ մարմինին փակցող չըլլայ, որպէս զի ծովուն ջուրը միշտ ուղղակի չիտումի մէջ գտնուի մարմին հետ: Գլուխը սակայն ամբողջովին բաց պէտք է մնայ:

Դասապալտ

ՄԱՐԻ Ա. ՆԵՐՍԷՍԵԱՆ

Ա. Զ. Դ

Արհեստագիտական վարժարանի նախորդ 3 վարչուհիները իրենց գործառնութիւնները կը շարունակեն Բերա Թագսիմ, Բում Բապրիսթան փողոց թիւ 26 տան մէջ և կ'ընդունին ձերմակեղէնի վերաբերեալ ամէն տեսակ յանձնարարութիւններ, խիստ գիւրա-մատչելի պայմաններով:

Յանձնարարութիւնները կ'ընդունուին Յուլիս 10 երկուշաբթի օրէն սկսեալ ամէն Բչ. Դշ. և Ուր. կէս օրերէ վերջ:

Այցեկութիւն մը կը բաւէ դադարիար կազմելու համար պատարասուած գործերուն նրբութեան և ճաշակաւոր ըլլալուն և միեւնոյն աստիճաններուն չափաւորութեան մասին:

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԱԿՆԱՐԿ ՄԸ
ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆ ԴՐՈՒԹԵԱՆՑ ՎՐԱՅ

Քաղաքակիրթ ամէն ազգ իր կրօնական, ընկերական եւ ընտանեկան կազմակերպութեան նկարագրին եւ հանճարին համեմատութեամբ՝ դաստիարակութեան իր դրութիւնը ստեղծած է։ Դաստիարակութիւնը հին է ա՛յնչափ՝ որչափ ինքնագիտակից մարդկութիւնը։ Քաղաքակիրթութեան առաջին սանդղդնամատին վրայ երեւցող մարդկութեան հետ սկսաւ ան, անոր հետ պիտի վերջանայ։ Պրպտենք պահ մը պատմութեան էջերը, անցնինք հաղարաւոր տարիներու կերտած դարուղիէն, որուն վերջացած կէտին, անհուն բացաստան մը պիտի պարզուի, ո՛ւր պիտի տեսնենք Եգիպտացիները, Չինացիները, Հնդկիները, Պարսիկները, Յոյներն ու Հռովմայեցիները, Ժողովուրդներ, որոնց իւրաքանչիւրը իր դաստիարակութեան ուրոյն դրութիւնը ունի։ Տե՛ս հին Եգիպտոսը, Ֆէթիշներու այդ աշխարհը, ո՛ւր սակայն դոյութիւն ունի բարձրագոյն դասակարգ մը, քուրմերու դասակարգը, որ կախարդական գիտութեանց մէջ սուղուած, մոգական դաւազան ի ձեռին, կը սարսուցնէ բովանդակ համայնք մը։ Թեքէի մատենադարանը գիտութեան վառարան մըն էր։ Հելլեն ամէնէն մեծ մտքերն իսկ, իրենց լուսաւորուած մտքին ստուերոտ խորշերը լուսաւորելու համար Եգիպտոս կը փութային։ Մովսէս, Եբրայեցւոյ օրէնսդիրը, փարաւոններու քուրմարուն բովանդակ գիտութեան մէջ կրթուած էր։

Անցի՛ր դեղիններու երկիրը, Չինացիներու մէջ, ո՛ւր յանկարծ պիտի աեսնես կոմիւիւնիզմ մը, որ դաստիարակութեան հիմ կը դնէ ռոյդիական յարգանքը։ Չինացիք հպարտ են իրենց մեծ իմաստասէր-փիլիսոփայովը, որուն կը պարտին իրենց դարաւոր դոյութիւնը։ Դաստիարակութեան դրութիւնը որչա՛փ կը փոխուի սակայն միջավայրէ միջավայր, ժողովուրդներու նկարագրին համեմատ։ Յատակ դատողութեամբ Չինացիներուն աշխարհէն, երբ ոստումով կը նետուինք վառ ու խանդոտ երեւակայութեամբ արբւիւ Հնդկական երկնքին տակ, դրութեան աչքառու տարբերութիւն մը ուշք կը գրաւէ յանկարծ։ Պրահման աստուծոյ քուրմերն ու պրահմանհիներն արուեստական անձուկ չրջափակերու մէջ չէ որ կը կաշկանդուին, այլ ընտելեան ծոցը, բացօդեայ վայրերու եւ արմաւենիներու ցանցառ եւ ու նուրբ շուքին տակ կ'ուսանին ու կ'ուսուցանեն տեսակ մը փոխադարձ ուսուցման դրութեամբ մը։ Հնդիկ ուսանողները, ուսուցիչ-աշակերտներու դաստիարակութեան տակ, իրենց

զրաժարժական նախափորձերը աւաղներու վրայ կը փորձէին, ապա արմաւենիներու անբեւերուն վրայ, երկաթէ գրիչներով անկէ վերջն է որ պիտի արժանանային թուղթի եւ մելանի:

Բայց խնդիրը բոլորովին կը փոխուի, երբ պարսկական զօրաւոր դաստիարակութեան վրայ է: Յանդուգն ոգւով վառուած հին պարսիկները, դաստիարակութիւնը կ'ըմբռնէին լոկ, ամէն տեսակ խոնջէնքի . և զրկանքներու բնկերացած մարմնամարդական կրթութեան մէջ:

Երբայական երկնքին տակ, իմաստութիւնը, ինչպէս Արաքնէրու վրտնին ներքեւ, առակի կամ առածի ձեւը կը զգենուր. անհատը ո՛չ դասակարգին, ո՛չ ընտանիքին, ո՛չ երկրին համար կը դարգանար, այլ՝ Մովսէսին հետ Սինայի գագաթը որոտումնէրու մէջ խօսող Եհովային ու Թորային (օրէնք) համար: Երբայեցի երիտասարդներու կրթութիւնը սուրբ գիրքերու ուսումնասիրութեան մէջ միայն կը կայանար, զոր իւրաքանչիւր իւրայեւացի պարտաւոր էր ընդօրինակել իր խիճ ձեռքով գէթ անգամ մը իր կեանքին մէջ, իր ընտանիքին ծոցը, որովհետեւ բառին բուն նշանակութեամբ՝ դպրոց չկար Երուսաղէմի աւերումը կանխող ժամանակներուն մէջ:

Այս բոլոր հին ժողովուրդներու մէջ սակայն, ո՛չ մէկը պիտի կրնար աւելի հեռուն տանիլ դաստիարակութեան գործնականն ու տեսականը, որքան Հելլէնները, իտէալի և իրաիւնի այն դաշն ներդաշնակութեամբ, որ վերոտացուած չէ երբեք: Այդ դաստիարակութիւնը ոյժ, կորով և ճարտիւթութիւն կուտար:

Կը տեսնենք ուրեմն թէ ամէն ժողովուրդի քով, դաստիարակութեան ուրոյն դրութիւն մը կայ, որուն համեմատ կը չլինուն, իւրաքանչիւր ազգի անհատին նկարագիրն ու կամքը:

Սակայն ինքնուրոյն դաստիարակութիւններուն այդ հոյլէն, ո՛չ մէկը կրդաւ իտէալի մը բարձրութեան հասցնել իր դաստիարակութեան դրութիւնը: Որովհետեւ միջին դարու բարբարոսներու արշաւանքը, կասեցուց յանկարծ դպրոցներու եւ դպրութեանց թուիքը: Մտաւորական շարժումը վանքերու մէջ ամփոփուեցաւ: Արեղաները, ճգնաժամի դերագոյն նոպայովը գալարուն, սկսան փոխն ի փոխ գործածել լրիչն ու գրիչը: Միակ նշանաբան մը ունէին, աշխատօրիւն եւ աղօթք: Մտաւորական իրենց խոնջէնքը, ֆիզիքական աշխատութեան մէջ կը փնտռէին, և փոխադարձաբար: Այն ատենի վանքերը մէյ մէկ վաւարաններ եղած էին ուրիշ կը սփռուէր գիտութեան լոյսը: Գիտութեան արագ ծաւալման համար, աշխարհականներու համար դպրոցներ հաստատած էին:

Եւ սակայն, նոր գիւտի մը պէտքը զգալի էր: Եւ ահա կիւթէնպէրկի գրի գիւտը, ամենազօրաւոր ազգակը եղաւ դաստիարակութեան ծաւալմանը: Դիւրագին գիրքեր ու գրքոյկներ, ողորդեցին հրապարակը, ու գիտութեան ծարաւի մարդկութիւնը սկսաւ անյապօրէն ըմպել ինչ որ կը մատուցանէր գիտութեան բաժակը: Հետզհետէ բազմացած կրթական յարկերը, ոչ միայն ցերեկօթեայ այլ գիշերային դպրոցներ հաստատուեցան անոնց համար, որոնք ցորեկը չէին կրնար յաճախել: Դղեակները, որոնք օր մը առաջ զեղխութեան մէյմէկ վառարաններ եղած էին հիմա գիտութեան և դաստիարակութեան մէյմէկ վառարաններ եղած են: Հարուստ թէ աղքատ, միեւնոյն յարկին տակ, կ'ուսանէին անյազ տենչով մը: Դասակարգական դաստիարակութիւնը, հիմա տեղի տուած էր հասարակական դաստիարակութեան մը: Տարիներուն հետ փոխուեցաւ նաեւ դաստիարակութեան դրութիւնը: Գրական աստղաբէզին վրայ հետզհետէ երեւցող նշանաւոր անձնաւորութիւնները սկսան փոխել մեթոսները, պատրաստելով աւելի գիւրուսոյցը, որպէս զի աշակերտը անկաշկանդ կարենայ ամբարել մտքին մէջ գիտական ամէնէն բարդ կնճռոտութիւնները:

Ժողովրդական դաստիարակութեան ճշմարիտ կատարելագործումը, ուրիշ տեսակ բարենորոգիչի մը կը կարօտէր: Եւ ահա Փէսթալոցցի, ամէնէն մեծ դէմքը կուգայ՝ այսինքն այն՝ զոր Գօմէնիւսէն, Ֆրանգէն, Պասըտաուէն, Ռօշովէն և միւսներէն աւելի կրնանք կոչել «ժամանակակից մանկավարժութեան հայրը»: Փէսթալոցցի, որ Յիւրիխի մէջ ծնած է 1746 Յունի. 12ին, աւետարանական պաշտօնի մէջ փորձուելէ յետոյ, յանկարծ կ'արթննայ իր մէջ ուսուցիչը ու կը գոչէ. «Դպրոցի ուսուցիչ ըլլալ կը բաղձամ ես»: Առաջին անգամ Փէսթալոցցին է որ կը յղանայ տեսականին և գործնականին համերաշխ գործակցութիւնը: Բան մը լաւ ըմբռնելու համար պէտք է սկսիլ, առանց ոստումի և առանց թերութեան, ուսումնասիրութեան ամէն մէկ առարկային ամէնէն պարզ տարրերէն և բարձրանալ անկէ՝ փոքր առ փոքր, ամենաբարձր աստիճաններուն: Ահա այս տեսակէտէն մեկնելով էր որ, լուբիաներու, քայլախաղներու, փայտէ փոքրիկ տուններու օգնութեամբ կը զարգացնէին մատաղ իմացականութիւնները, այլեւայլ գիտութիւններուն մէջ: Այս աշխարհի բնական զիւրուսոյց մեթոսին թիւր ըմբռնումն էր որ անգամ մը Զուիցերիացի պետական մարդ մը, Մօրիս Գլէյր, օր մը Փէսթալոցցիին կ'ըսէր. «Ի՞նչ քանականացնել կ'ուզէք կրթութիւնը»:

—Ո՛չ կը պատասխանէ այս վերջինը, իմ նպատակն է հոգեբանացնել զայն:

Արդարեւ կրթութեան նպատակը ծանօթութիւններու ձգտարիւ
կոյտի մը ստացումը չէ, այլ Փիղիքական, մոսուորական և բարո-
յական կարողութեանց ներդաշնակ զարգացումը: Կրթութիւնը,
կ'ըսէ Փէսթալոցցի, պարտաւոր չէ ըլլալ ո՛չ խաղ մը, ո՛չ ալ կան-
խահառ տրամաբանութեան վարժութիւն մը: Ուրեմն ահա կը անու-
նենք թէ, Փէսթալոցցի դաստիարակութեան բարոյական մեծ չէն-
քին ատաղձները պատրաստած է, սակայն հիմերը կը պակսին դեռ:
Ժողովրդական դաստիարակութեան կարեւորութիւնը, գեղեցկու-
թիւնն ու մեծութիւնը ո՛չ մէկ երկիր զգացած է այնչափ, որչափ
Գերմանիա: Իր ամէնէն խոր մտածողները. Քանդ, Հեկէլ, Շլայ-
մախըր, Շորէնհաուեր, իրենց խօսմանքները այս նիւթին նուիրած
են: Իր ծոցէն ելաւ Փէսթալոցցի, իր ծոցէն պիտի ելնէր դարձեալ
այն հոնճարը, որ հիմերը պիտի գնէ մանկավարժական դաստիար-
ակութեան: Այդ մեծ անձը, Ֆրէտէրիք Ֆրէօպէլ, Դիւրինիլ մէկ
գիւղին մէջ ծնած է 1782 Ապրիլ 21ին: Ֆրէօպէլ, Փէսթալոցցիի
աշակերտը, անսառապանութենէ երբ բարձրացաւ դաստիարակու-
թեան մեծ ու վսեմ պաշտօնին, խորհեցաւ նախ, իր անմահ ու-
սուցչին պէս ինքզինքը նուիրել դաստիարակութեան կատարելա-
գործումին: Իր պաշտօնին անձնուրաց նուիրումն էր որ, իր մէջ
ծնցուց սա դաղաւիարը՝ թէ պէտք է կրթութիւնը սկսի մանկու-
թենէ, որպէս զի արմատական ըլլայ, և հոսրեց մանկապարտէզը:

Ֆրէօպէլի այդ պարտէզը սակայն, պարզ ապստոանարան մը
չէ, այլ լնութիւնն է, որուն պէտք է մերձեցնել այդ փոքրիկ
էակները, կրթելու համար անոնց զգացումները, բարձրացնելու
միւս կողմանէ անոնց հողիները: Մանկապարտէզը կը հրճուեցնէ
աղոց հողիները, զօրացնելով միանգամայն անոնց դորձարանաւո-
րութիւնը, մանկական շինիչ զբաղումով մը: Այդ զբաղումը խաղն
է, հնարիչ, օգտակար, մտազրդու, հետաքրքրութիւնը սրող, որ
կը դրդէ ինքնակամութիւնը ու աղառ դորձունէութիւնը: Ո՛րքան
հաճելի է տեսնել պզտիկի մը գրասեղանին վրայ հակիլը, ինքնա-
մուսաց մտասուզութեամբ մը, որ զբաղած է շինելու սուս մը կամ
եկեղեցի մը: Ու այդ կիսաքառակուսիները պահանջուած ձեւին
բերելէ վերջ, արուեստագէտի ի՛նչ հպարտ շեշտ մըն է որ կը դնեն
իրենց «շինեցի» բառին վրայ: Փայտէ այդ քառակուսիներու ամէն
կարելի ձեւերով զուգորդութիւնն ու շինութիւնը, արուեստին
զգացումը կը զարգացնեն ու պզտիկ սակզծողներ կը շինեն աղա-
քը: Մանկական հեշտին, իմաստով ու ճաշակով լեցուն երգերը,
ի՛նչպիսի խանդով մը կ'ոգեւորեն այդ անմեղ հողիները ու ի՛նչ
անձառ բերկրութեամբ մը կը լեցնեն սրահը:

Ֆրէօպէլեան այս դրութիւնը, բովանդակ տիեզերքը գրեթէ
որդեգրած է այսօր:

Ամասիա

ԼՈՒՍԱՔԵՐ ԹԱՂԻՔԵԱՆ
Մանկապարտիգպանունի

ԱՌՏԵՔԵ ՏԵՏԵՍՈՒԹԻՒՆԸ

Աստուկիսաւ (Փրանկը) շուալ. — Աստուկիսաւը լուսալու համար խորհուրդ կուտաս իմ ընթերցուհիներուս ամիջապէս չոր չոր օճառել զայն և մխրճել գաղջ ջուրին մէջ, երկու ժամու չափ մէջը ձգելով. յետոյ զայն չփել ձարէ վրձինով մը և ամենեւին ձեռքով չչփել. վասն զի ձեռքով եղած չփումները աստուկիսաւը կը դեղնեցնեն: Այս օճառ ջուրէն ետքը քանի մը գաղջ ջուրէ ալ պէտք է անցնել և առանց քամելու փակել որ չորնայ շուք տեղ մը:

Գոհմ Տը շօօլա պատրաստել. — Մէկ լիւր կաթի համար կ'առնէք 250 կրամ փռի շօքօլա և զայն կաթին մէջ կը հալեցնէք կրակին վրայ. այս խառնուրդին վրայ կ'աւելցնէք 60 կրամ շաքար և հինգ հաւկիթ որոնց երեքին ձերմակը դուրս թողելու է: Երբ այս ամէնը եփ ելլէ, հարթ ամանի մը մէջ պարպել ու տարածել և փուռը տալ որ եփի մեղմ կրակի վրայ:

Պաղպաղակ պատրաստել. — Իոյլի մը խորը 4-5 սանդիմեղր թանձրութեամբ սառույց մը նետեցէք ջանալով անոր կըոր ձե մը տալ, կարելի եղածին չափ յարձարցնելու համար դոյլին ձեւին. ապա անոր վրայ երկու բուռ սալքերով նետեցէք: Մետաղէ ամանը (սօւսըթիէս) զետեղեցէք անոր վրան և զայն շրջապատեցէք սառույցով և սալքերով, մինչև որ սալքերի խաւով մը ծածկուի:

Այսչօիը նախապատրաստութեան համար: Հիմայ կնիադրենք որ պիտի պատրաստենք վանիյլի պաղպաղակ. — Առէք մէկ լիւր սեր. 375 կրամ մաղուած շաքար, 10 հաւկիթի դեղնուց, վանիյլի կտոր մը. այս ամէնը պղինձէ ֆասսոլի մը մէջ կը դնէք: Ապա տաքցուցէք այս ամէնը միշտ խառնելով, մինչև որ սերը լուծուի. յետոյ պարզուած մը անցուցէք և պաղեցուցէք զայն խառնելով: Լեցուցէք ասիկա սօռպրիիէն կոչուող ամանին մէջ, որ նախապէս զետեղած և սեղմած էիք սառույցով՝ դոյլին մէջ, և դոցեցէք վրան: Յետոյ, ամանին կամարածու. կոթէն (անս) բռնելով տասը վայրկեանի չափ աջէն ձախ, ձախէն աջ շարժեցէք այս խառնուրդը: Յետոյ դանակի նմանող գործիքով մը որ սքաքիւղ կը կոչուի, տառած մասերը կը խառնէք կպչու՛ն մասերուն. նորէն կը սկսիք երեքցնել ամանը կոթէն, քանի մը վայրկեան ևս, ապա նորէն կը խառնէք գործիքով, և կ'երեքցնէք մինչև որ խառնուրդը բռնէ:

Լեմոնի պաղպաղակ. — Կտոր կտոր եղած մէկ օխայ շաքար և փեցէք և զայն հողէ ամանի մը մէջ պարպեցէք ջուրի գաւաթով մը. վրան աւելցուցէք վեց լեմոնի հիւթը և քիչ մըն ալ կեղեւին հիւթէն եթէ կ'ուզէք: Պարզուած անցուցէք և լեցուցէք սօռպրիիէն մէջ: Այսպէս կը պատրաստեն նաև բոլոր պտուղներու պաղպաղակները:

ԹԷ Ի՞ՆՉՊԵՍ ՊԷՏՔ Է ԱՄՈՒՍՆԱՆԱԼ

Ա. Ռ. Ս. Զ. Ի. Ն. ԻՄ. Ս. Ս.

ԿԻՆ ԱՌՆԵԼՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԸ

ԳԼՈՒԽ ՎԵՑԵՐՈՐԴ

ՄՏԱԾՄԱՆ ՆԵՐԴԱՇՆԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Հեղինակ ԲՕԼ, ՄԱՆԹԵԿԱՑՑԱ

Մատյարամուրեան ուսուցիչ եւ ունիւմ իսպիտոյ ծերակոյցիս

Վտիտ զարգացման տէր այրերը կը մաղթեն որ իրենց կիները ա՛լ աւելի վտիտ զարգացում մը ունենան, զէթ ընտանեկան շըրջանակին մէջ մօտիկ ըլլուելու համար։ Ատկէ առաջ կուգայ այն ընդհանուր խորշէնքը զոր ցոյց կուտանք աղջկանց շատ բան չսորվեցնելու մասին, առ է պատճառը որ հակակրօւթիւն կը անուցանենք աղջկանց բարձրագոյն վարժարաններուն նկատմամբ, և այն ամէն բանի հանդէս՝ որ կը ձգտի բարձրացնել մեր կեանքի ընկերակիցին մտաւոր մակարդակը։ Մինչև հիմա կատարուած կանխահառ և լաւ չմարտուած փորձեր չեն յաջողած ուղղել հանրային կարծիքը, ընդհանրապէս կը տեսնենք որ շատ տգեղ, ջլախաւոր ու աղքատ աղջիկներ միայն կը նուիրուին բարձր ուսմանց։

Աչքերնիս խոշոր կը բանանք կին բժիշկի մը, գրագէտ կնոջ մը առջև, իւր թէ արտասովոր երեւոյթի մը հանդէպ դանուէինք՝ որ մեզ զարմացնէր և աղչութեան տալիս «օհ»ը փոխէր հիացական «ա՛հ»ի մը, բայց այդպիսի կին մը նորանշան երեւոյթ մը պիտի թուի մեզի։

Արդարեւ, նորանշան երեւոյթ մը, բազմին վրայ դրուելիք և մեր հիացման խունկին արժանի կուռք մըն է այն կինը որ մեզի պէս կը խորհի, գիտութիւնը կլլած է բրոֆէսէօրի մը նման, գրքեր կը յօրինէ որոնք կը կարդացուին, նիւարներ կը գծէ՝ որոնք կը դիտուին, արձաններ կը շինէ՝ որոնք կը վարձատրուին։ Հիանալի կուռք մըն է այդպիսի կին մը՝ եթէ երբեք իր տաղանդներուն միացած ըլլան գեղեցկութիւնն ու շնորհը։ Կէս դիցուհի մը, դիցուհի մըն է անիկա, եթէ երբեք գոռոզ չըլլայ, եթէ երբեք իր հանձարը պարուրուած ըլլայ փողփողուն ու խնկաւէտ իգականութեամբ մը։

Բայց ո՞վ պիտի կրնայ գտնել ատանկ նորանշան երեւոյթ մը
հզոզ կին մը, ամուսնանալու համար հետը :

Եթէ ուսումնական կինը տգեղ է ու դեզ բնաւորութիւն մը
ունի, եթէ իր մարմինը և ձայնը, որոնք աւելի՛ էրիկ մարդու կը
ն'անցնեն և միջոտութեան անունին կը հակասեն, ո՞հ այն ատեն
ամէն ոք համակարծիք է և չուղեր ամուսնանալ այդպիսի կնոջ մը
հետ. նոր տեսակի մը կը պատկանի ան, տեսակ մը որձեւէզ է՝
որուն չինած գրքերուն, նկարներուն, արձաններուն վրայ կը հիւս-
նանք, բայց չենք փափաղիր մեր զրգարանին մէջ ունենալ :

Սեռական միութեան մէջ՝ լրացուցիչ ներդաշնակութիւնները
պէտք է հաստատուն մտածման ներդաշնակութիւններովը, եթէ
կ'ուզենք երջանիկ ըլլալ : Եւ որովհետեւ ի բնէ այրը աւելի խելա-
ցի է քան կինը, կատարեալ ներդաշնակութիւնը այն ատեն միայն
կրնայ գոյութիւն ունենալ, երբ էրիկ մարդը կորովի կերպով խոր-
հի, ազդուապէս կ'ամենայ, տիրապետէ կնոջ վրայ և կեանքի ա-
րահաններուն ու զարգացման փառքերուն մէջէն առաջնորդէ :

Եթէ ասոր հակառակը տեղի ունենայ՝ իստահաձայնութիւն ա-
ռաջ կուգայ. նուազագոյն մըն է էրիկ մարդուն, ինչպէս նաեւ
կնոջ համար, որովհետեւ այս վերջինը, հարիւրին իննսուն, կ'ուզէ
սիրուիլ, փայփայուիլ, պաշտուիլ, բայց կը սիրէ նաեւ որ էրիկը
տիրապետէ իր վրայ :

Վստ՛յ այն կնոջ որ ամուսնէն աւելի գերազանց իմացականու-
թիւն ունի. այնպիսի կին մը կը կարեկցի իր էրկան վրայ, թերու-
թիւնները կ'ուղղէ, սխալները և անմատթիւնները կը դարմանէ :

Սէրը՝ քիմիական յարակցութիւն մըն է. իր բաղադրութիւն-
ները այնքան աւելի հաստատուն կը դառնան՝ որքան իրարմէ տար-
րեր ըլլան տարրերը : Կատարեալ ամուսնութեան մը իտէալը կը
կոյանայ միութեանը մէջ գերազանց էրիկ մարդու մը և գերա-
զանց կնոջ մը : Ամէն անգամ որ այրը կնոջական նկարագիր կը
կրէ, և կինը՝ տունական, քիմիական յարակցութիւնը կը կորսնցնէ
իր ուժը, և բաղադրութիւնը կ'այլայլի, կը լուծուի երրորդ
մարմնի մը հետ չփուած ատեն, որ կրնայ աւելի մեծ յարակցու-
թիւն մը ունենալ բաղդատմամբ այս կամ այն տարրին :

Շատ բանիմաց կին մը և միջակէն վար մտքի տէր այր մը
մարմնական այնպիսի միաւորութիւն մը կը ձեւացնեն որ չատ տը-
կար յարակցութիւն մը կը գտնուի իրենց միջեւ, որովհետեւ ա-
ռաջինը խորհողի նկարագիր ունի ու առնական է՝ կին ըլլալով
հանդերձ, մինչ վերջինը՝ կանացի նկարագիր ունի : Արդարեւ, եր-
րորդ տարր մը յաճախ կու գայ ուղղել բնորոգական յարակցու-
թիւնը, և այն ատեն գիտուն կին մը կը սիրահարուի հանձարի

տէր մարդու մը՝ որ կը տիրապետէ իր վրայ, և կամ առնականութի տէր մարդու մը՝ որ կը հանդարտեցնէ իր զգայութիւնները։ Սահմանափակ միտք ունեցող այրն ալ կը մխրթարուի, իբր սիրուհի ընտրելով գրեւ կարգաւ չզիտցող գեղջկուհի մը կամ անուսում սենեկապանուհի մը, որպէս զի կարենայ կնոջ գերակշռութեան վրէժը լուծել՝ սիրուհիին հանդէպ ունեցած մտաւորական գերակշռութեամբ։

* * *

Ներողութիւն կը խնդրեմ (ծնրագիր, եթէ հարկ ըլլայ, որովհետեւ գիտեմ թէ փոքր մեղք մը չէ գործածս) անշի կամ նուազ խմցականութեան վրայ խօսելու համար։ Վայրենիին կամ մանուկին հոգեկանութիւնն է ատիկա, բայց շատ կամ ինչը մերձաւոր լուծումն է խնդրի մը մէջ, և ո՛րքանը միշտ առաջ կ'անցնի երբէն և ինչպիսին։

Ընդունինք որ էրիկ մարդուն և կնոջ մտային ներդաշնակութեան մէջ քանակութիւնը միշտ էրիկ մարդուն նպաստաւոր է։ Այս վերջինին զարգացումը յարաճուն է, և այդ զարգացման հետ՝ անխուսափելիորէն ու անհրաժեշտորէն կ'ընդարձակի կնոջ զարգացումն ալ, բայց միշտ քանի մը աստիճան վար կը մնայ կնոջական զարգացումը։ Պատճառը սա չէ որ մեր գերակշռութիւնը կորորնցընելէ կը վախճանք, այլ սա թէ ուղեղի աշխատութիւնը աւելի դժնդակ է կնոջ համար և աւելի վտանգաւոր, մանաւանդ որ կնոջ բնական կորովն ալ նուազ է։

Ձեր չուրջը գիտեցէք, առանց Իտալիայէն դուրս ելլելու, և ինծի ըսէք թէ ո՛րքան առողջ, կատարեալ և կանոնաւոր մաքի տէր կիներ կարելի է գտնել մեր գիտուն կիներուն մէջ։ Աւելի չեմ ծանրանար՝ թունաւոր սլաքներու տարափ մը չտեղացնելու համար գլխիս վրայ։ Այդ կիներէն մէկ քանին բարեկամուհիներս են, որոնք պատկառանք ու հիացում կ'ազգեն, կը մաղթեմ որ անոնց բարեկամութիւնը անվթար մնայ մինչեւ վերջին շունչս։ Եթէ երբէք ըսուէր թէ անոնցմէ ոմանք ամուլ ու շատ ջղային են, պիտի բարկանային անոնք։ - Ձեմ կարծեր։

(Շարունակելի)

ՄԱԹԻՆՏ ԱՍՏՈՒԱՅԱՏՈՒՐ

ԱՍՈՒԼԻՍ

ԵԱՆՔԻ ԱՂԶԿԱՆ ՄԸ ԱՄԹԹՂԱԾՈՒԹԻՒՆԸ

Ամերիկայի հեռաւոր մէկ անկիւնէն ծաղրելի, եղերական և յուզիչ պզտիկ դէպքի մը լուրը կը հասնի: — Դեռատի գեղջկուհի մը, գետակի մը վուլալ ջուրին մէջ լողնալու պահուն, երկու որսորդներ իրեն հանդիպեցան: Մարդիկը այս չնորհափայլ տեսարանին առջեւ, հիանալի նկարի մը տիպարը, չկրնալով ինքզինքնին զսպել՝ սկսան ժպտիլ:

Բայց աղջիկը տագնապէն ու ըարկութենէն կրակ կտրած, ջուրին խորը մխուեցաւ և խեղդուեցաւ:

Ահա ամօթղածութեան գիծ մը որ կրնայ տգողունել քաղցր Վերգիլէն լուսապսակն իսկ: Պէճնարտէն տը Սէն Բիէռ, իր չքեղ և միամիտ երեւակայութեան ըստ թափին մէջ չսկիտի համարձակէր իր հերոսուհիին տալ այս դեռահաս Եանքիին անվերապահ կամքը:

Բայց ինչ որ չահեկան է սա է թէ, հէգ պզտիկ ընկղմեալը գրեթէ կիսավայրենի մըն էր, և քաղաքակրթութիւնը անոր հազիւ հպանցած էր:

Ուրեմն ամօթղածութիւնը ստացակա՞ն զգացում մըն է: Բարքերու առհաւական ազդեցութիւնը անոր մէջ բնաւ մաս չո՞ւնի ուրեմն: Ահաւասիկ կէտ մը որ մէկէն ի մէկ ամօթղածութեան պիտի ընծայէ համ մը, պարզմտութիւն մը, որոնց վրայ վստահանալու իրաւունքը երկար ատենէ ի վեր կորսնցուցած էր:

Եւ իրաւ ալ գրականութիւնը և արուեստները ամօթղածութիւնը միշտ զարգարած են հազար տեսակ եղանակներով, մեկնաբանութիւններով և խորհրդածութիւններով որոնք չատ անգամ զայն մեր մոլութիւններուն ամէնէն փափուկը, ամէնէն նուրբը և ամէնէն չարաբարոն կ'ընէին:

Մենք ալ բոլորովին պատասխանատու չենք համարուիր անոր ընծայուած այս անսուրբ բացատրութեան համար:

Յոյները չէին վարանած ամօթղածութիւնը աստուածութեան մը վերածել: Բայց իրենց ունեցած այլաբանական և խոհմտութեան կրկին ճաշակով, միշտ զայն կը պատկերացնէին թեւերով, ինչ որ կը նշանակէր թէ ան պատրաստ էր երկիրը թողուլ և թռչիլ՝ մարդոց զառածանքէն գարշելով: Իր արձանը նուիրուած էր, «Իր պայծառ և փայլուն գոյնը աչքերու հաճոյք և սրախ հմայք կը պատճառէր. իր նայուածքին համեստ քաղցրութիւնը մինչեւ հոգիին խորը կը յուզէր և զայն յանկարծակիի կը

բերէր՝ առանց անոր ժամանակ թողելու որ ինքզինքը պաշտպանէ :

Աստուածային այդ արձանը իբր խորհրդանշան չուշանածաղիկ մը կը կրէր :

Շուշանածաղիկ մը՝ Մաքրութեան զիցուհիին պէս, որուն հետ անտարակոյս Յոյները զայն կը շփոթէին :

Այսու հանդերձ սա հեշտասէր Հելլէնները քանիցս վարձեցին չահագործել ամէնէն սուրբ զգացումները՝ այնպիսի անակնկալ եղանակաւ մը, որ չգաղերիւ բոլորովին երգիծական ու հանձարեղ ըլլալէ :

Իրենց ամենամեծ օրէնսդիրը, Լեգուրկոս, կ'ողբար այն զիւրու-թիւնը և եռանդը զորս կ'ոճնենային նոր ամուսնացած մարդիկ : Որոշեց այս զեղծումին անաջքը առնել օրէնքով մը : Աստուած իմ, այդ երջանիկ ժամանակներուն մէջ օրէնքները որչա՛փ նուրբ ու խոհական են եղեր : Բոլոր նոր փեսաներու արգիլուեցաւ իրենց կիները տեսնել, բայց միայն դադտնի կերպով, և պայմանաւ որ ո՛չ ոքէ մը, ո՛վ որ ալ ըլլայ, պիտի նշմարուին ամուսնական սեն-եակէն թէ՛ մտած և թէ՛ ելած ժամանակ, անանկ որ կարելի չէր այս օրէնքին անսաստել՝ առանց ամօթխածութիւնը վիրաւորելու : Արդեօք այս ըրածը խիստ ու ծայրայեղ բարոյամուլութեան մը սի-րոջն համար էր, որ այս արգելքները կը դնէր «իմաստուն օրէնս-դիրը» : Բնաւ մի հաւատաք : Լեգուրկոս չարածձի մարդ էր : Ընք-նիրենը կ'ըսէր. «Լակէդէմոնիա պատերազմիկ չունի : Ուրեմն պէտք է բազմամարդութեան ոյժ տալ : Կոտջ և ամուսնոյն միջեւ հազար տեսակ դժուարութիւններ յարուցանելով, զանոնք իրարու մօտե-ցնենք և տանք իրենց սոյն եռանդը զոր կ'ոճնենան մարդիկ ար-դիւեալ պտուղ մը քաղելու համար» :

Այսպէս ահա ամօթղածութիւնը յաճախ օգնութեան կանչուած ու չահագործուած է վերանորոգելու համար ընծանքներ զորս ան-զխտանալ կամ անոնցմէ խոյս տալ էր իր դերը : Սիրուն բացատրու-թեան մը համեմատ՝ ամօթղածութիւնը այսպէս եղած է «տեսակ մը աճուրդ զոր գեղեցիկ կանայք կը դնեն իրենց արտաքին երե-ւոյթին մէջ» : Չեմ յիշեր թէ Շէյքսպիրի ո՞ր անձնաւորութիւն է որ կ'ըսէ, խօսքը դեռատի կնոջ մը ուղղելով. «Ամօթղածութիւնը կ'ստիպէ զձեզ մերժել, ինչ որ ձեր սրտին խորէն կը փափաքիք :

Այդ պզտիկ Ամերիկուհին որ ամօթէն մեռաւ, որովհետեւ մօրէմերկ տեսած էին, պիտի սքանչացնէր ու հիացնէր ժան-ժագ-Ռուսոն : Իր արկածը ամէն կերպով կ'արդարացնէ Խոստովանանքի հեղինակին համոզումը ու կարծիքը ամօթխածութեան մասին. —

«Եթէ արս զգացումը, կ'ըսէ, ընկերութեան և դաստիարա-կութեան մէկ նախապաշարումն էր, պէտք էր բազմաճառ այն

տեղուանքը ուր մարդիկ անընդհատ կը նըրանան ընկերական ու
ընկերներուն վրայ, և պէտք էր որ աւելի տկար ըլլար բոլոր այն
տեղուանքը ուր մարդիկ նախնական վիճակին աւելի մօտ են մնա-
ցած. մինչդեռ բոլորովին հակառակն է: Մեր լեռներուն մէջ կամ
վրան կիները աւելի երկչոտ ու համեստ են. մէկ բառ մը զանոնք
կը չիկնեցնէ. անոնք չեն համարձակիր իրենց աչքերը էրիկ մար-
դոց վրայ սեւեռել և անոնց սուշեւ լուս կը մնան: Մեծ քաղաք-
ներու մէջ ամօթղածութիւնը անյարգի ու ստորին է, և ասիկայ է
միակ բանը որուն վրայ լաւ կրթութեամբ կին մը պիտի ամչնար, և
պարկեշտ մարդ մը չիկնեցնելու պատիւը կը պատկանի միմիայն
լաւագոյն կերպարանքը ունեցող կիներուն»:

Իրաւ ալ սխալ մըն է մտածել որ ամօթղածութիւնը կրնայ
մարդուն ճակատը կարմրցնել: Ծշմարիտ ամօթղածութիւնը տգէտ
է և չհասկնար:

Իմացած էք դուցէ երկու քոյրերու, — անդրանիկը արդէն աշ-
խարհիկ, իսկ կոտակը վանքէ մը ելած — այն սիրուն խօսակցու-
թիւնը, երբ իրենց առջեւ չափազանց համարձակ խօսքեր մը կը
խօսուէին:

— Բուրիկա, ինչպէս առանց կարմրելու կրնաս մօրիկ ընել այս
պարոններուն խօսածները:

— Աւա՛ղ, միմնջեց միւսը, ներկայիք ինձ քուրիկա, բայց դեռ
չեմ գիտեր թէ երբ պէտք է կարմրիլ:

Հակառակ Ժան-Ժազի և հակառակ ողբերգական փոքրիկ
Եանքիին կը թուի սակայն որ ամօթղածութիւնը էապէս ստացա-
կան ու պայմանադրական զգացում մըն է: Առանց ասոր ասանկ
ըլլալուն, ինչպէս բացատրել ուրեմն իր տարբերութիւնները զա-
նազան Ժամանակաշրջաններու և զանազան երկիրներու մէջ:
Գեղջկուհի մը ինքզինքը անպատուութեամբ պիտի համարէր եթէ թո-
ղուր որ իր վիզը աֆէնուն ակնարկներուն ենթարկուէր, մինչդեռ
ամենափոքր նեղութիւն մը չզգար իր չղաղգեստը մինչեւ ծունդե-
րէն վեր հագրիճելու: Աշխարհիկ կին մը շատ վայելուչ կը համա-
րի կարելի եղածին չափ պարանոցամերկ երեւնալը, բայց ընա-
ւէպիտի կրնար հանդուրժել որ իր սրունքներուն բուժքերը տես-
նուէին: Գեւղերուն մէջ ուրեմն ամօթխածութիւնը վերէն կը սկսի,
իսկ քաղքին մէջ վարէն:

Ֆրանսերէնէ

ՍՐՈՒՆԻ ԳԻՒՅԻՒՅԵԱՆ

ՓԱԼԱԳԱՇԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ ԱՂԶԿԱՆՑ

Գ Ի Շ Ե Ր Օ Թ Ի Կ Ե Ի Յ Ե Ր Ե Կ Ե Ա Յ

Հաստատուած 1901 Մայիս 1ին

Դատաւար, Մեծնիւրտար ճատտեւի

Բանիմաց ծնողաց դիւանատման եւ քաջալերութեան մէջ հինգ արգիւնաւոր տարիներ յաջողութեամբ բոլորելով, վարժարանս մըտած է իր ՅՐԴ ՏԱՐԵՇՐՁԱՆԻՆ մէջ, իբրեւ Բարձրագոյն Վարժարան Աղջկանց:

Վարժարանս հաստատուած է նորագոյն լայնարձակ եւ օգտաւէտ դասուն շէնքի մը մէջ, որ իր ներքին բաժանումներովը եւ օգտաւէտ դիրքովը ալ դպրոցական ամէն յարմարութիւն կը միացնէ իր մէջ, գիշերօթիկ եւ ցերեկեայ աշակերտունիաց՝ համար հանգստաւէտութեան եւ առողջապահիկ ամէն պայման լրացնելով: Կ'աւանդուի տոհմային լուրջ կրթութեան մը հետ՝ լեզուաց (թուրք. Հայ. Պարս. Անգլ.) եւ գիտական անհրաժեշտ ծանօթութեանց հիմնական ուսումը: Պրանսացի եւ Անգլիացի կարող վարժուհիներ իրենց յատուկ խնամքին եւ հոգածութեան առարկայ ըրած են Պրանս. եւ անգլ. լեզուաց խօսելաւարժութիւնը (քոարթիք): Ձեռնհաս ուսուցիչներու եւ վարժուհիներու ընտիր խումբ մը ստանձնած է գործադրութիւնը ուսմանց Մրագրին որ կաղմուած է շատ նպատակաւոր կերպով՝ աղջկանց խնամեալ եւ հիմնական կրթութեանը համար: Մասնաւոր խնամքով կ'աւանդուին նաեւ Առտին Տնտեսութիւն, Կար ու Ձեւ, Ասեղնագործութեան զանազան տեսակները (ձեռքով եւ մեքենայով), նաեւ ձայնական եւ գործիական երաժշտութիւն, մասնաւորապէս Դաշնակ: Գիշերօթիկներու համար կատարեալ սնունդ եւ ընտանեկան անթերի խնամք: Վարժարանս, իր տարեկան որոշեալ թոշակէն դուրս, չունի կարգ մը օտար վարժարանաց յատուկ այն բացառիկ ծախքերն՝ որոնք տարւոյն վերջ պատկառելի դուժարի մը կը յանգին:

Տարուան որ եւ է եղանակի մէջ նոր աշակերտունի կ'ընդունուի: Վարժարանին Յայտագիրը փափաքողոց կը զրկուի: Բանակցութեան համար պէտք է գրով կամ անձամբ զիմեւ առ Հիմնադիր-Տնօրէնն կամ առ Տեսչունին ի վարժարան:

Աշակերտունիաց վերամուտը տեղի պիտի ունենայ 1 Սեպտ. Ուր, իսկ դասերու սկզբնաւորութիւնը՝ Սեպտ. 4 Բշ.:

Տեսչունի
ՕՐ. ՀՐ. Գ. ՓԱԼԱԳԱՇԵԱՆ

Հիմնադիր-Տնօրէն
Յ. Գ. ՓԱԼԱԳԱՇԵԱՆ

3—12

ՀԱՅՈՒՆԵԱՅ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Ս. Տ Ա. Բ Ա. Զ Ա. Ր

Այս վարժարանը, զոր կը վարեն ինն անդամներէ բաղկացած իննամակալութիւն մը, և բնիկ ու Ամերիկացի 11 ուսուցիչներէ կազմուած ձեռնհաս ուսուցչական խումբ մը, հիմնական դաստիարակութիւն մը կուտայ բոլոր իրեն դիմող հայ աղջիկներուն, կ'աւանդունին բնական, իմաստասիրական, չափական և այլ գիտութիւններ: Մասնաւոր ոյժ կը տրուի հայերէն և անգլ. լեզուներուն. կ'ուսուցուն նաեւ թուրքերէն եւ ֆրանսերէն լեզուները: Վարժարանին երկու ընդարձակ եւ օդաւէտ շէնքերը, ինչպէս նաեւ իննամակալութեան երկու բժիշկ անդամները մեծապէս կ'աւաճողին աշակերտութիւններուն առողջութիւնը: Անատուրուի երկաթուղին, որուն մէկ մասնագիծը մինչեւ քաղաքս կ'երկարի, ճամբորդութիւնը խիստ դիւրին եւ հաճելի կ'ընծայէ: Դիշերօթիկներու տարեթուական է 12 օսմ. ոսկի, զոր երկու մասնավճարով պէտք է հատուցանել: Դաշնակի դասի համար 5 կամ 3 ոսկի կը պահանջուի, դասառութեան թիւին համեմատ: Երգեհոնի դասի համար 2¹/₂ ոսկի կը պահանջուի: Վարժարանին Ի. Բ. տարեշրջանը կը սկսի Սեպտ. 12 (Ն. Տ.), Դ. Ե. իրիկունը: Վարժարանին նոր յայտագիրն ուղղորդներուն ձրի կը զրկուի:

Աւելի տեղեկութեանց համար գրիւն Մ. Բ. Թի. Պայպըլ Հաուս, 4. Պոլիս, կամ գրել Տոքթ. Ս. Էֆ. Գաւլաճեանի, Ատենայեւ իննամակալութեան, Ասաբազար:

2-12

ՀՈԶԱԿԱԽՈՐ ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ

Խ Ա. Զ. Ի. Կ. Ժ Ա. Մ. Կ. Ո. Զ. Ե. Ա. Ն.

Պօլիս, Պանդէ Դաբու Պօղաբաճիին դեմ, Սրանայօլ խան
Թի. 4, 5, 6,

Մայրաքաղաքիս ատամնաբուժական դասին մէջ պատուաւոր դիրք մը գրաւող Սաչիկ Էֆ. Ժամկոչեան, այս անգամ Եւրոպայէն ու Ամերիկայէն յատկապէս բերել տուած նոր զրութեամբ գործիքներով և իրեն յատուկ եղող ճարտարութեամբ, առանց ունէ ցաւ զգացնելու, ակնթարթի մէջ կը հանէ փտտած և ամէնէն զժուարին ակռաները: Առջեւի փտտած ակռաները առանց հանելու արմատներու վրայ կը զետեղէ բնականէն բնաւ տարբերութիւն չունեցող պտուտակաւոր ակռաներ: Բերնին ետեւի կողմը լեցուիլը անկարելի եղող արմատներու վրայ, ոսկի կամ բլաթին քուռօններ կ'անցընէ: Նաեւ քառչուի, բլաթինի, ոսկիի վրայ շարուած ուղռաներ կը շինէ բնականին յար եւ նման:

Սաչիկ Էֆ. Ժամկոչեանի սկզբունքն է Պատուաւորութիւն, Ուղղամտութիւն եւ Մաքրութիւն ինչ որ անհրաժեշտ պայմաններ են ատամնաբոյժի մը համար:

Զ Ա. Փ Ա. Ի Ո Ր Գ Ի Ն

Վկայեալ աղքատաց ճրի

37-50